

BARNEVERNSLØVUTVALGET

opprettet ved kgl.res. 28. november 2014

NOU 2016: 16 Ny barnevernslov

Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse

Sekretariatsleder Hilde Bautz-Holter Geving, 08.12.2016

Behovet for ny lov og utvalgets mandat

- Hvorfor ny lov?
 - Fragmentarisk lov
 - Flere barn
 - Større mangfold
 - Styrket menneskerettighetsvern, særlig for barn
- Utvalgets mandat
 - Forenkling av loven (teknisk, språklig og strukturelt)
 - Åtte nærmere angitte problemstillinger:
 - ✓ Barnevernets ansvarsområde
 - ✓ Forebyggende arbeid
 - ✓ Begrunnelse av henleggelse
 - ✓ Regulering av «faglige prinsipper»
 - ✓ Tidsriktig barnevernlov
 - ✓ Tiltakene i barnevernet
 - ✓ Partsrettigheter og samvær
 - ✓ Rettighetsfesting

Utvalgets sammensetning og arbeid

- Sammensetning
- Månedlige møter fra desember 2014 til august 2016
- Innspill fra berørte aktører:
Fagreferansegruppe, egen ressursgruppe for barn og flere dialogmøter med andre
- Studietur i Norge og i England
- Menneskerettslig utredning

Lovforslagets bakenforliggende syn på beskyttelse av barn. Oversikt

- Barn må ses på og behandles som selvstendige rettighetshavere (ikke «objekter»)
- En ny og moderne barnevernslov bør være rettighetsbasert og ha barnet som hovedperson:
 - *Ny struktur.* Det sentrale for barn kommer først
 - Enkelte nye *begreper* etter innspill fra barn
 - Flere av gjeldende lovs *tiltak og ordninger* videreføres, men:
 - ✓ nye bestemmelser som styrker barnets rettsstilling
 - ✓ enkelte endringer som styrker foreldres rettsstilling
 - ✓ tydeligere plikter for barnevernstjenesten og kommunen, og styrket krav til samordning og samarbeid

Særlig betydning for barn (1): Ny overordnet bestemmelse i § 2 om barns grunnleggende rettigheter

- Barn har rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse
- Barn *bør* «vokse opp i trygghet, kjærlighet og forståelse, og helst i egen familie»
- Styrking av prinsippet om barnets beste:
 - Barnets beste skal være det avgjørende hensyn ved *alle* handlinger og avgjørelser etter loven som berører barn
 - Lovfesting av særskilt relevante momenter

Særlig betydning for barn (2): Barn gis en rett til nødvendige tjenester og tiltak (§ 3)

- Rettigheten «speiler» den plikt barnevernstjenesten har til å sette i verk tiltak:
 - Vilkårene for det aktuelle tiltaket må være oppfylt, og
 - tiltaket må være nødvendig og til barnets beste
- Rettighetsfesting vil ha en symbolsk, psykologisk og pedagogisk funksjon
- Rettslig betydning:
 - Rett til vurdering av et fremsatt krav
 - Kan påklages, gjøres gjeldende for fylkesmann og domstol, også av barn med partsrettigheter

Særlig betydning for barn (3): Styrke barns medvirkning og barnets prosessuelle rettigheter.

- Det lovfestes at barn har en *rett til å medvirke*, i den innledende del av loven (§ 3 andre ledd)
 - direkte uttalerett overfor barnevernstjenesten og fylkesnemnda.
 - Uttaleretten knyttes ikke til noen bestemt alder
- Uttrykkelig hjemmel til å nekte partene *innsyn* dersom det kan medføre «skade eller fare for barnet eller andre»
- Et barn som har fylt 12 år kan gjøre *partsrettigheter* gjeldende.
- Gjeldende ordninger med tillitsperson, talsperson og tilsynsperson, slås sammen og erstattes av en nyordning; *Trygghetsperson*.

Særlig betydning for barn (4): Styrke barnets rett til kontakt med nærstående

- Det lovfestes at *barnet* har rett til kontakt med foreldre, søsken og andre nærstående
- Tydeligere plikter for barnevernstjenesten:
 - Plan for kontakt barnet skal ha med foreldre og andre nærstående.
 - Plikt til aktivt å legge til rette for kontakt
- Når barnet er bosatt utenfor hjemmet uten samtykke (tvangsvedtak), kan begrensninger i kontakten fastsettes dersom det er nødvendig og til barnets beste.
 - Fylkesnemnda vedtar begrensninger for barn og foreldre
 - Barnevernstjenesten vedtar begrensninger for barn og andre enn foreldrene. Vedtaket kan påklages til fylkesnemnda
 - Fylkesnemnda må samtykke til å behandle klager fra andre enn barnet, besteforeldre, søsken og tidligere omsorgshaver. Dissens 4-2

Særlig betydning for barn (5): Bedre ivaretagelse av barn i institusjon

- Lovfestet og presisert *rettssikkerhetsgarantier*:
 - Lovfesting av tvangshjemlene
 - Absolutt forbud mot undersøkelse av kroppens hulrom og bruk av mekaniske tvangsmidler som f.eks. belter/reimer
 - Klage- og saksbehandlingsreglene ved tvangsbruk av tvang lovfestes.
- Lovfesting av kvalitetskrav til institusjoner, og krav om at institusjoner skal ha en definert målgruppe
- Krav til andre botiltak – forskriftshjemmel

Særlig betydning for foreldre (1): De overordnede bestemmelsene

- Retten til familieliv (det «biologiske» prinsipp) uttrykkes i § 2 om barns grunnleggende rettigheter:
 - Barnets foretrukne omsorgsbasis; «helst i egen familie»
 - Barnets beste-moment: «barnets behov for å bevare familiemiljøet»
- Ny bestemmelse om grunnleggende krav til barnevernet:
 - Videreføring av forsvarlighetskravet
 - Minste inngrep
 - Samarbeidsplikt og skånsomhetskrav
- For familier med minoritetsbakgrunn innebærer § 4 et krav om kultursensitivitet
 - Etnisk, religiøs, kulturell og språklig bakgrunn er blant de hensyn som skal vektlegges i alle avgjørelser og handlinger som berører barnet (§ 2)
 - Kan aldri begrunne å tilsidesette eller redusere barnets rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse

Særlig betydning for foreldre (2): Bedring av foreldres rettssikkerhet i beslutningsprosessen. Oppfølging

- Hjemmel for å pålegge hjelpetiltak overfor forelder som kun har samvær med barnet
- Presisert barnevernstjenestens plikt til å følge opp foreldre (og barn) ved alle former for tiltak. Krav om samarbeidsmøte.
- Ved omsorgsovertakelse skal barnevernstjenesten legge til rette for at omsorgen *om mulig* kan tilbakeføres til foreldrene.
- Tilbud om støtteperson, ved en rettskraftig avgjørelse om omsorgsovertakelse. Dissens 5-1
- Familie eller nært nettverk skal alltid vurderes som fosterhjem. Familieråd må vurderes

Særlig betydning for barnevernet (1): Kommunen

- Kommunens ansvar for arbeid rettet mot alle barn i kommunen videreføres
- Kommunen skal lage en plan for arbeidet rettet mot alle barn
- Kommunen får plikt til å samordne det kommunale tjenestetilbudet rettet mot alle barn
- Kommunen skal også samordne det kommunale tjenestetilbudet rettet mot et bestemt barn når dette er nødvendig

Særlig betydning for barnevernet (2): Barnevernstjenesten

- Barnevernstjenestens plikt til å arbeide forebyggende overfor alle barn oppheves
- Ansvaret tydeliggjøres:
 - Kjerneoppgaven er handleplikt når barnets omsorgssituasjon tilsier det eller barnet utsetter sin egen helse og utvikling for fare
 - Samarbeids- og medvirkningsplikt videreføres, men hensyn til at barnet skal være grunnleggende ved samarbeidet lovfestes
- Barnevernstjenesten skal alltid være tilgjengelig
- Henvendelser fra barn og foreldre skal følges opp. Alle henleggelses (meldinger og undersøkelsessaker) skal begrunnes
- Anbefaling av en barnevernhelsereform, men enkelte forslag for klarere ansvar og mer forpliktende samarbeid